

holde vore Forsamlingshuse og vor Foredragsvirkksomhed oppe, hvis vi ikke faa en Tankeløser eller noget andet Gøgl ved Siden af. Det trækker, derved faa vi Penge, saa at vi kunne faa nogle ordentlige Foredragtillige. Vore Forsamlingshuse og Foredragsforeninger have maattet sænke Niveaueet for at holde sig oppe. Det kunne vi heller ikke se roligt paa. De kunne ikke staa paa egne Ben, hvis man ikke vil sætte Niveaueet ned. Heller ikke Folkeuniversitetsforeningen kan arbejde uden denne Understøttelse. Naar jeg tænker paa, at der af Sorø Akademis Midler gives 130,000 Kr. om Aaret til Uddannelse af Præliminarister, som derefter ere i høj Grad til Besvær ved alle de Opfordringer, som de fleste af mine ærede Kolleger sikkert faa, til at skaffe dem ind i Statsembeder, maa jeg sige, at jeg ikke tror, det var Holbergs Mening, at disse Penge skulde anvendes just til dette Formaal. Jeg tror, at det vilde være meget mere i Overensstemmelse med hans Formaal, om vi af disse Penge, naar vi ikke ville give dem paa anden Konto, gav de 8,000 Kr. for at opretholde et Arbejde af den Art som Folkeuniversitetsbevægelsen.

Se vi hen til Sverige, se vi, at Folkeuniversitetsbevægelsen der begyndte i 1885. Fra 1885 til 1894 giver Staten 15,000 Kr. aarlig dertil. Derefter forhøjes Tilskuddet hvert Aar med 5,000 eller 10,000 Kr. I Aar har man bevilget 235,000 Kr. til denne Bevægelse, og endda har man ikke kunnet fastholde Rækkerne. Det er nemlig ikke det mindst betydningsfulde ved Folkeuniversitetsbevægelsen herhjemme, at der holdes Rækker paa 6 Foredrag, hvorved Emnet kan blive mere uddybet. Det have de ikke en Gang kunnet fastholde i Sverige, men de have maattet gaa over til enkelte Foredrag. Dem kunne vi maaske opretholde herhjemme ad privat Vej, uden Understøttelse, men Rækker paa 6 Foredrag, det er umuligt, men den svenske Stat giver nu 235,000 Kr. ud til dette Formaal, og vi ville stryge 8,000 Kr.; saa fattige ere vi virkelig ikke herhjemme, at vi, naar vi have en Kulturbevægelse af en saa betydningsfuld Art, og som ledes i et saa sundt og fornuftigt Spor, som det gøres her i Danmark, behøve at slaa den ihjel for at spare disse 8,000 Kr.

Jeg siger, at den ledes i en sund Retning. De ville kunne se, hvad der gives der, hvis De ville læse de Bøger, der udkomme i denne Tid af den Mand, som vi desværre ikke havde Raad til at bevare for vort Fædreland, Edvard Lehmann, som maatte gaa til Berlins Universitet, disse aldeles

fortræffelige Skrifter, som ere udkomne af ham, og som ere Foredrag, han har holdt ved Folkeuniversitetet. Det er naturligt, at en Bevægelse som denne kan ikke faa Mængden med sig. Man plejer at sige, at det er en Købstadbevægelse, ikke en Landbevægelse. Efter Statistikken er det dog saadan, at i Købstæderne tager Tilhørernes Tal af, men paa Landet har det været i stadig Stigen. Til at begynde med, den Gang det kom frem i Slutningen af forrige Aarhundrede, havde Købstæderne denne Fornemmelse. Det er noget for os, Folkehøjskolerne have ikke kunnet faa fat indenfor vore Grænser, men her er noget for os. Og saa strømmede de til. Men et saadant Arbejde, som Folkeuniversitetet kræver, kan man ikke vente, at de mange kunne præstere, og derfor er det gaaet noget tilbage. Det begyndte efter Statistikkens i 1901—02 med, at der i Købstæderne udenfor København var godt og vel 7,500 Deltagere; i Aaret 1909—10 er der kun 2,647. Men dette Tal er nu saa temmelig konstant, og det er ret betydningsfuldt, at man har rundt omkring i vore Købstæder saa mange, der virkelig have Sans for at komme i Forhold til Videnskaben. Det er ikke alene Lærere og Lærerinder — selv om det kun var disse, var det overordentlig betydningsfuldt —, men det er Folk i alle Samfundslag. I nogle Byer er det væsentlig Arbejdere, og jeg maa sige, at det er i de Købstæder, hvor det er en Socialdemokrat, der er Formand for det; hvor det derimod er en Mand af de andre Partier, der staar i Spidsen, komme Arbejderne ikke saa meget, for den stedlige „Socialdemokrat“ er ikke saa ivrig til at anbefale dem at komme der. Men i Landkredsene har Fremgangen været betydelig. I 1901—02 var der 1,683 Tilhørere paa Landet, og nu i det sidste Aar 1909—10 var der 2,577. Honoraret til Foredragsholderne betales af de stedlige Foreninger, det, som de 8,000 Kr. bruges til, er: Til Rejseudgifter for Lærerne — som jo væsentlig komme her fra København — medgik i det sidste Aar, 1909—10, 2,850 Kr. 95 Øre; disse Penge gaa altsaa alligevel ind i Statskassen. Til Undervisningsmidler, det vil sige Grundrids, Lysbilleder o. s. v., gik 2,637 Kr., og til Dagpenge gik der godt og vel 2,000 Kr. Dertil gaa de 8,000 Kr., og det er nogle af de bedst udgivne Penge som vi give ud her i Landet til Oplysningsforetagender. Hvis vi her i Tinget gaa med Finansudvalget i denne Sag, saa slaa vi denne Bevægelse ihjel her i Landet, denne Bevægelse, som andre Kulturstater omfatte med saa